

NAAR DAADWERKELIJKE BURGERPARTICIPATIE

VOORSTEL VOOR BURGERPANEL/(BE)RAAD

Met de toenemende complexiteit van beleidsthema's en het lage vertrouwen in de (daadkracht van de) overheid om 'moeilijke thema's' naar behoren aan te pakken zijn in steeds meer -vooral West-Europese- landen initiatieven begonnen om de gemeenschap meer te betrekken bij de oplossing daarvan. Ook in Aruba is deze problematiek herkenbaar: belangrijke beleidsgebieden zijn lang verwaarloosd c.q. onvoldoende daadkrachtig aangepakt waardoor problemen danig uit de hand liepen. Het lijkt er dus ook hier sterk op dat de regering kennis en handen tekort komt. Het is daarom zinvol om gebruik te maken van de mogelijkheden die verschillende instrumenten van burgerparticipatie bieden.

Aangezien de huidige regering daar ook een voorstander van is, is het van belang e.e.a. nader te concretiseren. Hiernavolgend brengt SDBA belangrijke ontwikkelingen onder de aandacht.

Volgens ex-minister van Staat Herman Tjeenk Willink¹ weigeren politici te erkennen dat veel crises het gevolg zijn van politieke keuzes en hun eigen functioneren. Volgens hem zijn politici te veel gericht op de eigen politieke werkelijkheid en 'de markt' waardoor de dagelijkse realiteit en burgers -en dus het algemeen belang- uit zicht zijn geraakt. Het is daarom zaak om niet alleen belangengroepen zoals het bedrijfsleven, de vakbonden, NGO's hierbij te betrekken maar ook 'normale burgers'. Die zijn in principe onafhankelijk, hoeven geen verkiezing te winnen, hebben geen media-aandacht nodig of een achterban die ze te vriend moeten houden. Het algemeen belang en die van toekomstige generaties is daarmee beter gediend.

Burgerpanel, het principe → meedenken, -praten en -beslissen over de toekomst

In een burgerpanel buigt een gelote groep burgers zich over een complex maatschappelijk probleem. Ze laten zich grondig informeren door experts en ervaringsdeskundigen en gaan met elkaar op zoek naar oplossingen die het gemeenschappelijk welzijn dienen. Dat doen ze door samen te overleggen waarbij de uitwisseling van waarden en perspectieven centraal staat. Het gaat er hierbij met name om te zoeken naar een gemeenschappelijke basis en van daaruit oplossingen te bedenken. Een belangrijke voorwaarde voor succes is dat 'de politiek' vertrouwt op de werking van het burgerpanel. Dit bevordert een sterke democratie die opgewassen is tegen complexe uitdagingen omdat ze gedragen wordt door haar burgers. Door de gemeenschap al in een vroeg stadium serieus mee te laten denken haalt de overheid een bron van kennis en ervaring in huis die nodig is om beleid te ontwikkelen dat aansluit bij de samenleving waar dat beleid voor bedoeld is. Het alternatief is polarisatie en politieke besluiten waar in de samenleving weinig begrip of steun voor is. Wat is er verder zoal mis met de huidige democratie?

A- Schijndemocratie

Werkelijke democratie wordt niet bereikt door eens in de zoveel jaar te stemmen, enquêtes en opiniepeilingen in te vullen, petitie's in te leveren of inspraakavonden/demonstraties te houden. Het zijn vormen van politieke betrokkenheid, maar nog geen zeggenschap. Het biedt namelijk geen enkele garantie dat een belangrijk thema zelfs maar besproken wordt in de ministerraad of het parlement, laat staan dat er iets mee wordt gedaan. Dat is vaak het geval wanneer -meestal achteraf- blijkt dat plannen al helemaal zijn vastgelegd. De 'participatie' dient dan alleen om de schijn te wekken dat de gemeenschap 'gehoord' is. Dit heeft alleen maar frustratie, weerstand en wantrouwen onder de bevolking tot gevolg. Een bijkomend 'democratisch probleem' is dat burgers geen/nauwelijks invloed hebben op de inhoud van een programma. Die wordt door de partijpolitiek bepaald, niet door de samenleving.

¹ Herman Tjeenk Willink: *Kan de overheid crises aan? Waarom het belangrijk is om groter te denken en kleiner te doen*

Een ongelijk speelveld

In een echte democratie heeft iedereen in principe evenveel invloed op 'de politiek'. Maar dat is slechts zelden het geval. In de praktijk hebben grote ondernemingen veel meer invloed op politieke besluiten dan burgers. Met meer geld (o.m. t.b.v. de campagnefinanciering) tot hun beschikking hebben bedrijven makkelijker toegang tot 'de politiek'. Wat er besproken en besloten wordt is in de regel niet transparant. Het is evenmin democratisch omdat belanghebbenden invloed kunnen kopen waardoor er ongelijkheid optreedt. Historisch is deze ongelijkheid in de hand gewerkt bij 'het ontwerp' van de democratie. Dat vond omstreeks 250 jaar geleden plaats door de aristocratie. Het was er in eerste instantie niet op gericht om de massa macht te geven maar slechts om de elite te laten stemmen op...vertegenwoordigers van diezelfde elite. Het doel was om de burgermassa de illusie te geven dat het een stem had in de politieke besluitvorming. Pas een eeuw later ging die burgermassa de straat op om stemrecht te eisen voor een rechtvaardiger verdeling van de macht. Intussen mag de massa stemmen, maar de diplomademocratie leidt er intussen toe dat degenen op wie ze mag stemmen nog altijd grotendeels vertegenwoordigers van een elite zijn.

B- Kortzichtige democratie

In de praktijk ligt de nadruk in 'de politiek' meer op kortetermijnbelangen dan op langetermijnwijsheid. Beleid t.b.v. vergrijzing of het klimaat/de natuur wordt altijd vooruitgeschoven tot het moment dat het een crisis is. Daarmee worden o.m. de belangen van toekomstige generaties ernstig benadeeld.

Burgerpanels in ontwikkeling

Burgerpanels -of: burger(be)raden- zijn al in honderden plaatsen ter wereld opgezet. Vandaar dat de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) er de laatste jaren veel onderzoek naar heeft verricht². Volgens de OESO moet het burgerpanel voldoen aan 3 criteria:

- 1- Het proces moet *representatief* zijn → de deelnemers zijn geloot en vormen een goede afspiegeling van de samenleving → iedereen krijgt evenveel kans om mee te doen, ongeacht geslacht, diploma's, rijkdom of woonplaats.
- 2- Het proces moet *deliberatief* zijn → er is voldoende tijd voor gesprekken/overleg tussen deelnemers.
- 3- Het burgerberaad moet *reële impact* hebben → als de overheid een burgerpanel opzet, moet ze na afloop iets met de uitkomsten doen.

Op grond van wereldwijde positieve ervaringen benoemt OESO 5 redenen die aan het succes bijdragen:

- 1- *Onafhankelijkheid* → de deelnemers worden niet gekozen maar geloot. Ze hoeven daarom geen rekening te houden met een politieke achterban of belangengroepen.
- 2- *Kennisdiversiteit* → een groep mensen met verschillende vormen van kennis en ervaring komt tot betere oplossingen dan een homogene groep experts.
- 3- *Ruimte voor goed overleg* → als mensen voldoende tijd, toegang tot informatie en gespreksbegeleiding krijgen, komen ze met gedegen en weldoordachte aanbevelingen.
- 4- *Focus op gemeenschappelijk welzijn* → de deelnemers vertegenwoordigen geen partij, geen bedrijf en geen belangengroep. Ze zitten daar als burger en hebben daarom oog voor het collectieve belang en de lange termijn.
- 5- *Vertrouwen* → mensen hebben minder vertrouwen in politici maar ze vertrouwen wel 'mensen zoals zij'. Door de gewogen loting vormt een burgerberaad een microkosmos van de samenleving waar de rest van de bevolking zich in herkent

De OESO constateert dat er sinds 2010 een ware 'overleggolf' is ontstaan waarbij inwoners meebeslissen over belangrijke thema's. Dit vond o.m. plaats in Australië, Zuid-Korea, Canada, Brazilië, Frankrijk, Polen, Noorwegen, Engeland, de V.S., Duitsland, Zwitserland, Noord-Macedonië, enz.

² OESO: *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions. Catching the Deliberative Wave (2020)*

Voorbeeld van een gevolgde procedure: Citizen's Assembly in Ierland t.b.v. legalisering abortus

- 1- De gelote deelnemers kwamen 5 weekenden bij elkaar en overlegden met 6 deelnemers, een onafhankelijke gespreksleider en notulist per tafel.
- 2- Deskundigen zaten achter een tafel op een podium samen met een onafhankelijke voorzitter die er op toezag dat het programma nauwgezet verliep.
- 3- De eerste sprekers waren politicologen die de abortuswet toelichtten. Daarna vertelden artsen wat de wetgeving in de praktijk betekent. Na iedere presentatie volgde een vraag- en antwoordsessie en zo nodig rondetafelgesprekken met de andere deelnemers.
- 4- Aan het eind van het eerste weekend bespraken de deelnemers in kleine groepen welke info ze nog meer nodig hadden, bijv. over hoe andere landen met abortus omgaan of verschillende opvattingen over abortus na verkrachting.
- 5- Tijdens de volgende bijeenkomsten gingen de deelnemers in gesprek met een hele reeks experts en ervaringsdeskundigen, bijv. met artsen met een 'pro-life' of 'pro-choice' standpunt; over de rechten van ongeborenen, de juridische gevolgen, enz.
- 6- Na iedere sessie stelden de deelnemers vragen en gingen daarna in kleine groepen met elkaar in gesprek.
- 7- De gespreksleiders zorgden er daarbij voor dat iedereen evenveel aan het woord kwam. Ze hielpen de deelnemers om een dialoog te voeren en actief naar anderen te luisteren (i.p.v. anderen te overtuigen van hun mening!).
- 8- Tijdens het hele proces mocht de samenleving ook wat inbrengen. Velen maakten gebruik van de oproep van het burgerpanel daartoe om hun perspectief op abortus in te brengen. In de regel werden de inzendingen wegens de veelheid steekproefsgewijs doorgenomen en online geplaatst zodat iedereen ze kon lezen. Dit gold ook voor alle info (bijv. de presentaties) waar de deelnemers over kregen te beschikken.
- 9- Om de vele indrukken en de grote hoeveelheid informatie te verwerken was een deel van de zondag ingeruimd voor een workshop die de deelnemers hielp te reflecteren op wat ze gelezen en tijdens de sessies gehoord hadden.
- 10- In de 4^e bijeenkomst kregen de deelnemers -op hun verzoek- via audio-opnamen getuigenissen uit verschillend perspectief van vrouwen die abortus ondergingen.
- 11- De uiteenlopende perspectieven kwamen verder naar voren wanneer belangengroepen zoals religieuze instanties, pro-life/choice, enz. gedurende 10 minuten het woord kregen. Na iedere presentatie was er gelegenheid voor vragen.
- 12- In het 5^e en laatste weekend moest concreet antwoord worden gegeven op de vragen of het voorstel voor legalisering van abortus verworpen of aangepast moest worden en daarmee ook de eventuele noodzaak van constitutionele veranderingen. Daartoe werd de volgende procedure gevolgd.
 - A- De deelnemers hadden in de vorige bijeenkomst suggesties en ideeën opgeschreven voor de onderwerpen waarover ze wilden stemmen.
 - B- De voorzitter ging met een groep experts aan het werk om die suggesties te verwerken tot een reeks stellingen waar de deelnemers over zouden kunnen stemmen. Ze ontwikkelden a.h.w. stembiljetten die in begrijpelijke taal waren geformuleerd en juridisch houdbaar waren.
 - C- Om er zeker van te zijn dat iedereen zich volledig herkende in de formuleringen, lichtte de voorzitter de 'stembiljetten' op zaterdagochtend eerst plenair toe waarna de deelnemers die onderling in kleine groepen bespraken. Juridische en medische experts waren daarbij aanwezig om alle vragen te beantwoorden.
 - D- Uiteindelijk lieten de deelnemers per tafel weten welke aanpassingen volgens hen nodig waren. Die werden -nadat ze waren voorgelegd aan de hele zaal- diezelfde ochtend nog in de biljetten verwerkt zodat er 's middags gestemd kon worden.
- 13- Vervolgens werd er gestemd. Iedere deelnemer ontving een stembiljet en vulde dat in een stemhokje in. In dit geval werd -tot eigen verbazing- in grote meerderheid gestemd vóór legalisering van abortus.

- 14- Ondanks bezwaren in het Parlement hield men zich aan de afspraak en legde het voorstel aan de bevolking voor middels een referendum. Deze werd op 25 mei 2018 gehouden waarbij 66% van de -zeer katholieke! - Ieren vóór de legalisering van abortus stemde.

De verlammeende verdeeldheid en impasse die ruim 40 jaar op politiek niveau heerste over dit thema maakte plaats voor een ingrijpende verandering die breed gedragen werd in de Ierse samenleving. Een kleine groep burgers kwam binnen een half jaar met een weldoordachte oplossing die vrij was van partijpolitieke overwegingen en jarenlange lobby. Deze oplossing kon op veel meer steun rekenen dan politici hadden gedacht op basis van opiniepeilingen en (sociale) media. Dankzij het burgerberaad kon eindelijk de grondwet worden aangepast³.

Lessen (o.m. van OESO)

- 1- Allereerst moet 'de politiek' een duidelijke opdracht/mandaat geven aan het burgerberaad en vooraf publiekelijk vastleggen wat ze met de aanbevelingen zal doen (bijv. alleen ter kennisgeving aangenomen of omgezet in beleid en/of wetgeving?)
- 2- Als 'de politiek' (regering en/of parlement) eenmaal de opdracht heeft gegeven, trekt ze zich terug. Het is dan aan de onafhankelijke organisatie om het burgerberaad uit te voeren.
- 3- De vraagstelling moet ambitieus, duidelijk, beperkt en vastomlijnd zijn.
- 4- Er komt een ruime publiekscampagne zodat de gemeenschap weet dat er een burgerberaad plaats gaat vinden en waarom.
- 5- De samenleving moet zich kunnen herkennen in de deelnemers en zich betrokken voelen bij het proces.
- 6- De looptijd kan een half jaar bedragen waarin de deelnemers eens per maand een weekend samen komen.
- 7- Deelnemers moeten een dagvergoeding ontvangen terwijl ook wordt gezorgd voor kinderopvang.
- 8- De essentie van het burgerberaad is het overleg: de gesprekken die de mensen met elkaar voeren. Daar worden perspectieven afgewogen, kloven overbrugd en oplossingen bedacht.
- 9- Als het gesprek eenmaal loopt, krijgen de deelnemers evenwichtige en wetenschappelijk onderbouwde informatie aangereikt. Daarnaast hebben ze alle vrijheid om zelf informatie op te vragen en deskundigen uit te nodigen.
- 10- Een gespreksbegeleider is van belang om een gelijkwaardig gesprek te bereiken waarin alle deelnemers evenveel kans krijgen bij te dragen.
- 11- Factcheckers helpen om de opgevoerde ideeën te controleren en door te rekenen.
- 12- Een onafhankelijke voorzitter leidt het hele proces in goede banen.
- 13- Het resultaat kan worden voorgelegd aan de bevolking via een:
 - A- *referendum* → voor-tegen, of:
 - B- *meerkeuzereferendum* → minimaal 3 antwoordmogelijkheden, of:
 - C- *preferendum* → de stemmers krijgen de aanbevelingen voorgelegd met de vraag die te beoordelen en op volgorde van voorkeur te zetten (B + C → minder kans op polarisatie).

Van groot belang is om mandaat en politieke opvolging zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Als het mandaat gegeven wordt door het parlement i.p.v. een minister/regeringsleider, dan hangt het proces veel minder af van een enkele persoon. Bovendien geeft het aan dat het partij-overstijgend is. Een bijkomend voordeel is dat degene die het mandaat geeft ook degene is die de aanbevelingen in wetgeving kan omzetten.

³ Voor verdere detaillering, zie onder meer de website 2016-2018.citizenassembly.ie en 'First Report and Recommendations of the Citizen's Assembly'.

Recente 'burgerberaad-ontwikkelingen' in Nederland

In oktober 2020 nam de 2^e kamer een motie aan om een onafhankelijke commissie onderzoek te laten doen naar de mogelijkheden van burgerberaden, speciaal gericht op het klimaatbeleid. Onder leiding van Nationale ombudsman Alex Brenninkmeijer publiceerde de onderzoekscommissie in 2021 haar rapport *'Betrokken bij klimaat. Burgerfora aanbevolen.'* Conclusie: 'burgerberaden hebben de potentie om burgers beter te betrekken bij het vormgeven en uitvoeren van klimaatbeleid in Nederland. Bovendien kunnen ze een waardevolle bijdrage zijn aan onze democratie'. Daarvoor moest wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan:

- 1- De burgerberaden moeten inhoudelijk en financieel degelijk voorbereid worden.
- 2- De vraagstelling moet goed zijn opgezet.
- 3- Er moet voldoende commitment zijn van 'de politiek'.
- 4- Het moet de middelen hebben om een representatieve groep deelnemers samen te stellen.
- 5- Vooraf moet duidelijk zijn op welke manier de uitkomst van het burgerberaad opgenomen wordt in de politieke besluitvorming.
- 6- Zowel 'de politiek' als de samenleving moeten een 'lerende houding' aannemen om ervaring op te doen, fouten te maken en daarvan te leren.

Hier werd echter niets baanbrekends mee gedaan want in het laatste coalitieakkoord stond er in het klimaathoofdstuk niet meer dan dat "de regering het voornemen heeft burgers meer te betrekken bij klimaatbeleid". Klimaatminister Jetten bood iets meer hoop door aan te geven dat hij het rapport van de commissie zal meenemen in de ontwikkeling van een 'integrale visie op burgerbetrokkenheid'.

Daartegenover wordt op gemeenteniveau steeds meer gebruik gemaakt van burgerberaden om 'moeilijke kwesties' op te lossen. Ook in de omringende landen België en Duitsland geven de regeringen aan dat ze gebruik gaan maken van burgerberaden en andere deliberatieve processen rond moeilijke maatschappelijke kwesties.

Eenmalig of structureel?

Voorals in Nederland werd het burgerberaad populair om tal van 'lastige vraagstukken' op te lossen. Behalve over de abortuswetgeving en het homohuwelijk ging het over seksgeelijkheid, biodiversiteit, vergrijzing en komen thema's als drugsbeleid, het onderwijssysteem, het klimaat, enz. aan de orde. Natuurlijk werden daarbij ook fouten gemaakt. Zo was in het begin de opdracht veel te omvangrijk voor een te korte periode waardoor er veel, te algemene, aanbevelingen werden gedaan waaruit 'de politiek' naar eigen believen selecteerde. Bovendien bepaalde de regering oorspronkelijk zelf te veel de onderwerpen terwijl ze ook de organisatie teveel zelf in handen had i.p.v. die over te laten aan onafhankelijke organisaties. Tenslotte werd er te weinig geëvalueerd om kritisch te kijken naar het rendement en mogelijke innovatieve verbeteringen.

Inmiddels is in het Duitstalige Oost-België naast het parlement ook een permanente burgerraad geïnstalleerd. Daarmee bewijst 'de politiek' hoeveel vertrouwen ze heeft in haar burgers. Op basis van een goed verlopen burgerberaad rond kinderopvang werd besloten om inwoners een meer structurele rol te geven in de politieke besluitvorming. De hoop/verwachting was dat dit een oplossing zou kunnen zijn voor het wantrouwen van burgers t.a.v. 'de politiek' en zich daarmee nauwelijks verbonden voelden. Geïnspireerd door het boek *'Tegen verkiezingen'* van David van Reybrouck' en diens organisatie G1000 werd een systeem bedacht om inwoners structureel te betrekken bij de democratische besluitvorming. M.b.v. nationale en internationale experts ontwierpen zij een model dat een jaar later unaniem werd aangenomen door het parlement. Belangrijke kenmerken:

- 1- De burgers zelf bepalen waarover het burgerberaad moet gaan.
- 2- Gelote inwoners nemen anderhalf jaar zitting in de 'Burgerraad'.
- 3- Het is geen full-time baan, maar 'een paar dagen' (soms maanden) per jaar.

- 4- In overleg met andere inwoners bepalen zij welke drie thema's in die periode in burgerberaden besproken zullen worden. Dit zijn vaak onderwerpen die volgens de burgers onvoldoende aandacht krijgen van 'de politiek'.
- 5- Na afloop van een beraad blijft de burgerraad in contact met 'de politiek' om de voortgang te bewaken.
- 6- De overheid verplicht zich om binnen een jaar te reageren en als ze toch besluit af te wijken, dan moet ze dat schriftelijk motiveren. Het advies is dus niet bindend, maar wel erg dwingend.

Dit nieuwe democratische model inspireert ook andere gemeenschappen tot navolging. Zo heeft Parijs de Europese organisatie voor democratische vernieuwing **FIDE** om hulp gevraagd bij het ontwerpen van een permanent burgerberaad. Het ontwerp werd in oktober 2021 aangenomen. Intussen maakt Parijs, net als Duitstalig België, gebruik van een combinatie van een permanent burgerberaad (van 1,5 jaar) en ad-hoc burgerberaden (een paar maanden).

Mede a.g.v deze ontwikkelingen wordt in België al de mogelijkheid besproken om de senaat (vgl. 1^e kamer Nederland) om te bouwen naar een volledig geloot 'burgerparlement'. Een suggestie/voorstel voor landen als Nederland en Aruba zou kunnen zijn om een permanent burgerberaad de status van 'openbaar lichaam' o.i.d. te geven zoals ook de Sociaal Economische Raad (in Nederland) heeft. Zodoende zou het burgerberaad een sterk mandaat krijgen en zelfstandig kunnen opereren terwijl de regering een toezichthouder zou kunnen aanwijzen. Daarvoor is een gewone wet/landsverordening die de taken en bevoegdheden van de burgerraad omschrijft al voldoende.

Burgers moeten t.a.v. dit thema niet wachten tot 'de politiek' het aandurft om het besturingssysteem te vernieuwen. Democratische innovaties zoals algemeen kiesrecht, vrouwenkiesrecht, verlaging van de stemgerechtigde leeftijd, medezeggenschap, enz. zijn allemaal aangezwengeld door burgers. Het is dus aan de burgers om politici te overtuigen de collectieve mindset te veranderen. Allereerst door zèlf te beseffen dat 'de politiek' onze hulp nodig heeft en wij als inwoners onmisbaar zijn om ons land toekomstbestendig te maken. In de praktijk is inmiddels gebleken dat burgerberaden kunnen leiden tot snellere besluitvorming, beter beleid voor de langere termijn, meer democratisch zelfvertrouwen van burgers en meer vertrouwen tussen politiek en bevolking. Bovendien kunnen ze helpen om polarisatie en desinformatie tegen te gaan.

Landen waar burgerpanels (burgerraad of -beraad) met succes is toegepast

Ierland (legalisering van het homohuwelijk en abortus), Noord-Macedonië (beleid rond vaccinatietwijfel), Frankrijk, Denemarken, Schotland (klimaatmaatregelen), Australië, België, Duitsland, Brazilië, Zuid-Korea, Polen, Engeland, Noorwegen, enz.

In Nederland wordt nog maar zeer beperkt gebruik gemaakt van 'burgerberaden'. Volgens hoogleraar staatsrecht Alex Brenninkmeijer functioneert de Nederlandse rechtsstaat niet: "We hebben een wetgever die zich niet aan de rechtsstaat houdt, een uitvoerder die de wet klakkeloos opvolgt zonder zich om de grondrechten en de behoorlijkheid te bekommeren, en een rechter die zich gouvernementeel opstelt en het beleid alleen maar bevestigt. Alle macht is in Nederland samengeklonterd. Onze rechters geven burgers structureel minimale kansen om een zaak te winnen"

VOORSTEL SDBA

Op grond van het voorgaande doet SDBA de Arubaanse regering het volgende voorstel:

1- Stel een burgerberaad in die voldoet aan de 'vereisten' zoals hiervoor o.m. door OESO is aangegeven.

2- Maak bij de opzet van het Burgerberaad gebruik van onderstaande adviezen, gebaseerd op ervaringen

A- Stel een goede vraag

- Zorg dat de vraag open, specifiek en begrijpelijk is. Het moet aangeven wat het probleem is maar stuurt niet in de richting van een bepaalde oplossing.
- Formuleer de vraag in simpele taal. Combineer geen vragen maar stel ze afzonderlijk.
- De vraag moet niet te groot zijn om te algemene en te veel aanbevelingen te voorkomen met 'cherry picking' door 'de politiek' als gevolg.
- De vraag mag niet te klein zijn en er moet iets op het spel staan.

B- Zorg voor een duidelijk mandaat

- Voorafgaand aan het burgerberaad moet 'de politiek' een belofte lijst of resolutie opstellen waarin duidelijk de opdracht van het burgerberaad staat omschreven en wat er op welke termijn met de uitkomst zal worden gedaan.
- Maak duidelijk aan welke voorwaarden de aanbevelingen moeten voldoen, bijv. qua steun van de deelnemers en passend binnen juridische/financiële kaders.
- Spreek af op welke vooraf afgesproken momenten de overheid voortgangsrapportages publiceert waarin ze aangeeft hoe het staat met de uitvoering.
- Maak vooraf afspraken over de rol van de deelnemers na afloop van het proces, bijv. t.b.v. een monitorgroep en/of ter informatie aan de bevolking.

C- Werk met gewogen loting

- Advies voor dubbele loting, waarbij eerst volstrekt willekeurige mensen worden uitgeloot.
- Vervolgens een 2e loting waarbij een weging wordt toegepast op leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, mening over het thema, enz.
- Zorg voor een reservelijst voor het geval deelnemers uitvallen wegens ziekte of zo.

D- Neem barrières voor deelname weg

- Aangezien er sprake is van een herhaalde 'opoffering' krijgen deelnemers benzinevergoeding en wordt er kinderopvang geregeld.
- Houd ook rekening met de 'taligheid' van deelnemers

E- Zorg voor gebalanceerde informatie en wees transparant

- Alle deelnemers hebben een bepaalde hoeveelheid informatie nodig zodat iedereen ongeveer een zelfde minimaal noodzakelijke kennisniveau heeft. Dit moet echter niet overladen zijn.
- De onafhankelijke organisatie van het burgerberaad maakt samen met een groep experts een informatiepakket en stelt een basisprogramma samen dat wetenschappelijk onderbouwd en gebalanceerd is en waarin de verschillende kanten van het onderwerp belicht worden.
- De deelnemers kunnen vanaf het begin zelf ook informatie en sprekers aanvragen.
- Stel verschillende vormen/soorten van informatie beschikbaar omdat iedereen informatie op een andere manier opneemt (teksten – presentaties – video – spellen).
- Maak gebruik van 'factcheckers' die voorstellen kunnen doorberekenen zodat deelnemers weten wat de effecten van hun aanbevelingen zijn. Dit bevordert het doen van realistische en onderbouwde voorstellen.

- Stel de informatie niet alleen beschikbaar voor de deelnemers, maar ook voor de mensen die niet ingeloot zijn. Zij moeten namelijk kunnen volgen op welke informatie het burgerberaad zich baseert. Hiertoe zijn een website en livestream van belang.

F- Zorg voor gelijkwaardig overleg

- Aangezien het om een deliberatief proces gaat is uitwisselen belangrijker dan overtuigen. Het gaat om het vergroten van begrip voor elkaar en het zoeken naar onderlinge overeenkomsten die gebruikt kunnen worden om samen oplossingen te bedenken.
- Zorg daarbij voor onafhankelijke gespreksbegeleiders om deelnemers te helpen respectvol met elkaar te praten en actief naar elkaar te luisteren. Zij mengen zich daarbij zelf niet inhoudelijk in het gesprek en zien er op toe dat iedereen aan het woord komt en niemand het gesprek domineert.

G- Betrek de hele samenleving

- Het burgerberaad staat in directe verbinding met de samenleving, zowel voor als tijdens en na afloop van het proces. Een publiekscampagne informeert de gemeenschap dat er een beraad gaat plaatsvinden, welke vraag centraal staat, hoe het geheel gefinancierd is, hoe de selectie van deelnemers en experts plaatsvindt en wat er met de uitkomsten zal gebeuren.
- Tijdens het beraad moet het voor iedereen duidelijk zijn op welke informatie het burgerberaad zich baseert en waar de informatie te vinden is. Ook kunnen korte video's worden gemaakt die het verloop van het proces in het kort weergeeft.
- Er bestaat de mogelijkheid dat burgers ook inbreng hebben via suggesties, e. d.
- Na afloop wordt duidelijk gecommuniceerd over de uitkomsten en politieke opvolging.
- Tenslotte wordt -zo nodig- een (p)referendum gehouden waarin de bevolking zich kan uitspreken over het resultaat van het beraad. Daarmee verkrijgt 'de politiek' dieper inzicht in de hoeveelheid maatschappelijke steun voor bepaalde keuzes.

H- Vertrouw burgers

- In de praktijk is gebleken dat burgers zeer ingewikkelde problemen aankunnen.
- Ze zijn daarbij goed in staat om voorbij hun eigen belangen te kijken en zelfs beslissingen te nemen die op de korte termijn nadelig zijn voor henzelf maar gunstig voor het gemeenschappelijk belang en toekomstige generaties.
- De deelnemers aan het beraad moeten zeggenschap hebben over het verloop van het proces, bijv. over de duidelijkheid van het thema, de benodigde informatie, de benodigde tijd, de agenda, omgang met de media, de stemming, enz.
- 'De politiek' moet hierbij op afstand blijven. Na het geven van de opdracht is het ontwerp, de samenstelling en de uitvoering van het beraad in handen van een onafhankelijke organisatie.
- Zo nodig kan er ook een Toezichtcommissie worden ingesteld die in de gaten houdt of het beraad onafhankelijk en transparant verloopt.

I- Neem de tijd

- Er is -vooral in het begin- tijd nodig om het proces te ontwerpen, een goede loting uit te voeren, experts te verzamelen, een goede digitale omgeving op te zetten, enz.
- Ook het leren en overleggen kost tijd.
- Begin op tijd → niet wachten tot een crisis zich voordoet.

J- Doe het vaker

- Maak van burgerberaden een regelmatig terugkerend proces waardoor het vertrouwen tussen politiek en samenleving toeneemt, er beter beleid komt voor de langere termijn en de invloed van lobbygroepen en partijbelangen wordt verminderd.
- Neem burgerberaden in het regeerakkoord op om de besluitvorming te verbeteren.
- **SDBA: Stel zo mogelijk een 'permanent burgerberaad' in waardoor inwoners structureel inbreng krijgen bij nieuw beleid. Het hele proces verloopt hierdoor sneller zodat aanbevelingen vanuit de gemeenschap eerder en effectiever kunnen worden 'aangedragen'.**

Het vertrouwen tussen 'de politiek' en de samenleving neemt hierdoor toe. Het kan er zelfs toe leiden dat burgers beseffen dat zij een verschil kunnen maken, met hun inbreng de democratie kunnen versterken en worden geïnspireerd om politiek of maatschappelijk actief te worden

3- Selecteer en prioriseer in overleg met het burgerberaad minimaal 3 en maximaal 5 thema's die i.v.m. de urgentie daarvan binnen 1 jaar moeten worden 'behandeld'. Volgens SDBA zijn dat onder meer:

- De opzet en introductie van de BTW (zie hiervoor het gezamenlijk verzoek van werkgevers/-nemers).
- Een transparante bestemmingskeus voor het RdA terrein (gezien het belang hiervan voor Aruba).
- De toenemende vraag naar adequate ouderenzorg a.g.v. de sterke vergrijzing (zeer problematisch!).
- Een publieke discussie over ons politiek systeem (zoals aangegeven in het Masterplan, p. 41, #12).
- Nieuwe Koninkrijksrelaties (zie voorstel SDBA aan premier van Aruba → t.b.v. Koninkrijkssymposium)

In het voorgaande is dankbaar gebruik gemaakt van informatie uit:

Eva Rovers - Nu is het aan ons
David van Reybrouck - Tegen verkiezingen

Zie ook:

<https://q1000.nu/>

https://www.europa-nu.nl/id/vh7il22b7rnr/de_conferentie_over_de_toekomst_van

Citaat uit 'De conferentie over de toekomst van Europa (2021-2022):

De Conferentie over de Toekomst van Europa

Op 9 mei 2021, de [Dag van Europa](#), was de officiële lancering van de Conferentie over de Toekomst van Europa in Straatsburg. Aan het hoofd van de Conferentie stonden de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie. Het doel was om zoveel mogelijk burgers uit de hele Europese Unie te betrekken bij een discussie over de prioriteiten van de EU. De deelnemers hebben een eindrapport gepresenteerd en dat moet als richtsnoer dienen voor waar de EU prioriteit aan geeft en wat daarvoor nodig is.

Een belangrijk onderdeel van de Conferentie waren de Europese burgerpanels. In totaal hebben er vier burgerpanels plaatsgevonden die elk uit 200 burgers bestonden. Daarbij is gekeken naar of alle groepen wel eerlijk vertegenwoordigd zijn in dit proces, dus onder andere een goede afspiegeling van mannen en vrouwen, nationaliteit en etniciteit. Ook bestond ten minste een derde van elk panel uit jongeren van 16 tot 25 jaar.

Elk panel hield zich bezig met andere thema's:

- **Burgerpanel 1:** sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, banen/jeugd, sport, cultuur, en onderwijs/digitale transformatie.
- **Burgerpanel 2:** Europese democratie, waarden en rechten, rechtsstaat, en veiligheid.
- **Burgerpanel 3:** klimaatverandering, en milieu/gezondheid.
- **Burgerpanel 4:** de EU in de wereld, en migratie.

In aanvulling op de Europese burgerpanels hebben de lidstaten ook nationale burgerpanels georganiseerd. De aanbevelingen die uit deze Europese en nationale burgerpanels volgden werden gesproken in de plenaire vergadering. Deelnemers hiervan bestonden uit 108 afgevaardigden van nationale parlementen, 108 Europarlementariërs, 54 leden van regeringen (twee per lidstaat) en drie leden van de Europese Commissie. Ook namen 108 burgers deel om ideeën te bespreken die zijn voortgekomen uit de burgerpanels en uit het digitale platform.

Om ervoor te zorgen dat alle burgers de discussies kunnen volgen, had de EU ook een meertalig en interactief digitaal platform ingericht waarop burgers voorstellen konden indienen, uitkomsten van bijeenkomsten terug te vinden waren en waar in online fora (verder) kon worden gediscussieerd.

- [Digitaal platform van de Conferentie over de Toekomst van Europa](#)